

معاونت حقوقی رئیس جمهور

جمهوری اسلامی ایران
ریاست جمهوری

۵۵۰۴۵/

شماره: ۶۹۸۹۶

تاریخ: ۱۴۰۳/۰۵/۰۲

ساعت: ۱۴:۴۵

طبقه بندی:

فوریت:

سرپرست محترم توسعه مدیریت، امور حقوقی و مجلس سازمان ملی استاندارد
معاون محترم حقوقی و امور مجلس دبیرخانه شورای عالی مناطق آزاد و ویژه اقتصادی
مدیرکل محترم امور حقوقی و مجلس معاونت علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان رئیس جمهور
مدیرکل محترم حقوقی شهرداری تهران
سرپرست اداره کل امور حقوقی، امور مجلس و استان‌های وزارت ورزش و جوانان

جناب آقای روشنی
سرکار خانم داوری
جناب آقای محمودی
جناب آقای محتشم آرا
جناب آقای زندی

با سلام و احترام؛

با عنایت به ابلاغ «دستورالعمل نحوه تدوین پیش‌نویس مقررات مرتبط با محیط کسب و کار» توسط معاون محترم حقوقی رئیس جمهور به شماره ۱۳۵۴۴ مورخ ۱۴۰۳/۰۲/۰۱ و نظر به این که در اجرای برنامه هفتم پیشرفت در موارد متعددی تصویب مقرر یا ایجاد رویه‌های جدید پیش‌بینی شده است، خواهشمند است به مراجع وضع مقرر در دستگاه اجرایی متبوع تأکید گردد که در تدوین مقررات مربوطه، دستورالعمل یادشده و سایر الزامات قانونی (به ویژه نظرخواهی از اتاق‌ها، تشکل‌های اقتصادی، انجمن‌های حرفه‌ای-تخصصی و مراکز علمی) به نحو مطلوب صورت گرفته و مورد توجه قرار گیرد.
موجب امتنان است در صورت صدور بخشنامه یا مکاتبه داخلی، رونوشت آن برای این معاونت ارسال گردد.

محمد هادی عبادی

معاون هماهنگی و برنامه ریزی
امور حقوقی دستگاه‌های اجرایی

رونوشت:

- جناب آقای دهقانی فیروزآبادی، معاون محترم علمی، فناوری و اقتصاد دانش بنیان رئیس جمهور و رئیس بنیاد ملی نخبگان، جهت استحضار
- جناب آقای مهدی‌زاده، معاون محترم تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات، جهت استحضار
- جناب آقای دهشیری، رئیس محترم امور برنامه‌ریزی و نظارت بر عملکرد واحدهای حقوقی دستگاه‌های اجرایی، جهت استحضار

شماره: ۶۹۸۹۶ / ۵۵۰۴۵/
تاریخ: ۱۴۰۳/۰۵/۰۲
ساعت: ۱۴:۴۵
طبقه بندی:
فوریت:

معاونت حقوقی رئیس جمهور

- جناب آقای سیاح، رئیس محترم مرکز ملی پایش، مطالعات و بهبود محیط کسب و کار وزارت امور اقتصادی و دارایی، جهت استحضار
- جناب آقای نگاهداری، رئیس محترم مرکز پژوهش‌های مجلس شورای اسلامی، جهت استحضار
- جناب آقای صفایی، رئیس محترم اتاق اصناف ایران، جهت استحضار
- جناب آقای عبداللهی، رئیس محترم اتاق تعاون ایران، جهت استحضار
- جناب آقای حسن‌زاده، رئیس محترم اتاق ایران، جهت استحضار

معاونت حقوقی رئیس جمهور

جمهوری اسلامی ایران
ریاست جمهوری

شماره: ۶۹۸۹۶ / ۵۵۰۴۵/
تاریخ: ۱۴۰۳/۰۵/۰۲
ساعت: ۱۴:۴۵
طبقه بندی:
فوریت:

بمعالی

معاون محترم هماهنگی و نظارت اقتصادی و زیربنایی معاون اول رئیس جمهور	جناب آقای پاداش
معاون محترم حقوقی و امور مجلس وزارت آموزش و پرورش	جناب آقای احمدی لاشکی
مدیرکل محترم حقوقی وزارت ارتباطات و فناوری اطلاعات	جناب آقای فاضل
معاون محترم ستاد تخصصی و امور مجلس وزارت اطلاعات	جناب آقای قدیانی
معاون محترم حقوقی و امور مجلس وزارت امور اقتصادی و دارایی	جناب آقای سلمانی
معاون محترم حقوقی و بین المللی وزارت امور خارجه	جناب آقای نجفی
معاون محترم حقوقی، مجلس و استان های وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی	جناب آقای جمال الدینی
معاون محترم امور حقوقی و مجلس و استان های وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی	جناب آقای رحمانی
معاون محترم توسعه مدیریت و منابع وزارت جهاد کشاورزی	جناب آقای محمدی
معاون محترم حقوقی و امور مجلس وزارت دادگستری	جناب آقای فرهادی
معاون محترم حقوقی وزارت دفاع و پشتیبانی نیروهای مسلح	جناب آقای شهبابی
معاون محترم حقوقی، امور مجلس و استان های وزارت راه و شهرسازی	جناب آقای یزدانی
سرپرست محترم امور حقوقی و مجلس وزارت صنعت، معدن و تجارت	جناب آقای سجادیان
معاون محترم حقوقی و امور مجلس وزارت علوم، تحقیقات و فناوری	جناب آقای صابری
معاون محترم حقوقی و امور مجلس و استان های وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی	جناب آقای هاشمی
قائم مقام محترم حقوقی و امور مجلس وزارت کشور	جناب آقای احمدی
معاون محترم امور مجلس، حقوقی و استان های وزارت میراث فرهنگی، گردشگری و صنایع دستی	جناب آقای واحدی
معاون محترم امور حقوقی و مجلس وزارت نفت	جناب آقای امیدی شهرکی
معاون محترم حقوقی، پشتیبانی و مجلس وزارت نیرو	جناب آقای حیدری
معاون محترم حقوقی و امور مجلس بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	جناب آقای افشار
معاون محترم توسعه مدیریت و امور مجلس سازمان برنامه و بودجه کشور	جناب آقای پلیمی
سرپرست محترم معاونت حقوقی و امور مجلس بنیاد شهید و امور ایثارگران	جناب آقای قاسمی
معاون محترم حقوقی، مجلس و نظارت سازمان اداری و استخدامی کشور	جناب آقای یزدان پناه
معاون محترم توسعه مدیریت، حقوقی و امور مجلس سازمان حفاظت محیط زیست	جناب آقای انجم شعاع
معاون محترم حقوقی و امور مجلس سازمان صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران	جناب آقای سهرابی

برشمالی

به کلیه وزارتخانه‌ها، مؤسسات، شرکت‌های دولتی، استانداری‌ها
و سایر دستگاه‌های اجرایی

دستورالعمل نحوه تدوین پیش‌نویس مقررات مرتبط با محیط کسب و کار

با عنایت به بند (۹) سیاست‌های کلی نظام قانون‌گذاری مصوب ۱۳۹۸/۷/۲ مقام معظم رهبری و ضرورت ساماندهی مقررات و افزایش کیفیت آن‌ها و اطمینان از عدم مغایرت مقررات با هنجارهای بالادستی نظام حقوقی کشور و در اجرای ماده (۲) آیین‌نامه لزوم ثبت و اطلاع‌رسانی مقررات در پایگاه اطلاعات قوانین و مقررات مرتبط با محیط کسب و کار، موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۷۹۷۶/ت۱۳۴۵/هـ مورخ ۱۴۰۲/۲/۹ و تبصره ۲ ماده (۳) آیین‌نامه اجرایی ماده (۲۴) قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار، موضوع تصویب‌نامه شماره ۲۲۹۵۹۷/ت۶۱۳۵۸ هـ مورخ ۱۴۰۲/۱۲/۱۳ هیأت وزیران، «دستورالعمل نحوه تدوین پیش‌نویس مقررات مرتبط با محیط کسب و کار» به شرح زیر تصویب می‌گردد:

ماده ۱- در این دستورالعمل، اصطلاحات زیر در معانی مشروح مربوط به کار می‌روند:

- ۱- قانون: قانون بهبود مستمر محیط کسب و کار - مصوب ۱۳۹۰- با اصلاحات و الحاقات بعدی آن.
- ۲- مقررات: کلیه مقررات مرتبط با محیط کسب و کار تحت هر عنوان از قبیل آیین‌نامه، دستورالعمل یا بخشنامه که در دستگاه‌های اجرایی وضع می‌شود. صرف تغییر عنوان مقرر به اطلاعیه یا مکاتبه یا مشابه آن مانع شمول عنوان مقررات بر حکم وضع شده نمی‌باشد.
- ۳- آیین‌نامه ماده (۳۰): آیین‌نامه لزوم ثبت و اطلاع‌رسانی مقررات در پایگاه اطلاعات قوانین و مقررات مرتبط با محیط کسب و کار، موضوع تصویب‌نامه شماره ۱۷۹۷۶/ت۱۳۴۵/هـ مورخ ۱۴۰۲/۲/۹
- ۴- پایگاه کسب و کار: پایگاه اطلاعات قوانین و مقررات مرتبط با محیط کسب و کار، موضوع ماده (۳۰) قانون و آیین‌نامه به نشانی (qavanin.ir)
- ۵- پایگاه اطلاع‌رسانی: پایگاه ملی اطلاع‌رسانی قوانین و مقررات کشور به نشانی (dotic.ir)
- ۶- دستگاه‌های اجرایی: دستگاه‌های موضوع ماده (۵) قانون مدیریت خدمات کشوری مصوب ۱۳۸۶/۷/۸
- ۷- معاونت تنقیح: معاونت تدوین، تنقیح و انتشار قوانین و مقررات معاونت حقوقی ریاست جمهوری
- ۸- اتاق‌ها: اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران (اتاق ایران)، اتاق تعاون جمهوری اسلامی ایران و اتاق اصناف ایران.

ماده ۲- کلیه دستگاه‌های اجرایی مکلفند در راستای اجرای ماده (۲) آیین‌نامه اجرایی ماده (۲۴) قانون، مراجع و مقامات ذی‌صلاح جهت وضع مقررہ مرتبط با محیط کسب و کار در دستگاه خویش را به همراه مبانی قانونی و حدود صلاحیت آن‌ها با امضای بالاترین مقام دستگاه به معاونت حقوقی رئیس جمهور معرفی نمایند. تبصره- معاونت تنقیح مکلف است فهرست مراجع و مقامات یاد شده را در پایگاه کسب و کار منتشر و روزرسانی نماید.

ماده ۳- دولت و دستگاه‌های اجرایی مکلفند در مراحل تدوین یا اصلاح مقررات و رویه‌های اجرایی نظر کتبی اتاق‌ها و آن دسته از تشکل‌های اقتصادی ذی‌ربطی که عضو اتاق‌ها نیستند و در صورت لزوم، ذینفعان، مراکز علمی معتبر از جمله دانشگاه‌ها، مراکز پژوهشی، بنیاد ملی نخبگان و همچنین نهادهای قانونی مردم‌نهاد تخصصی و صنفی را اخذ و مورد توجه قرار دهند و در صورت اقتضاء از آنها، برای شرکت در جلسه دعوت کنند. پس از تدوین پیش‌نویس مقررہ، دستگاه اجرایی مکلف است حداقل یک هفته قبل از صدور مقررہ، پیش‌نویس اخیر را علاوه بر تارنمای خود، در پایگاه اطلاع‌رسانی منتشر نماید تا زمینه جمع‌سپاری در تدوین مقررات فراهم گردد. پیش‌نویس موضوع این ماده، حتی‌الامکان با رعایت بندهای زیر تنظیم و توسط دستگاه اجرایی در پایگاه یاد شده بارگذاری می‌شود:

- ۱- درج مقدمه توجیهی مبنی بر ضرورت و مطلوبیت وضع مقررہ
  - ۲- ذکر مبنای قانونی وضع مقررہ مانند اصل (۱۳۸) قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران
  - ۳- پیوستی حاکی از نظرخواهی و توجه به این نظرات در راستای رعایت ماده (۳) قانون
  - ۴- اخذ نظر بالاترین مقام حقوقی دستگاه واضع مقررہ جهت حصول اطمینان از عدم مغایرت مقررہ با قوانین
  - ۵- تعیین اثر وضع مقررہ بر مقررات پیشین به نحو صریح و دقیق در انتهای پیش‌نویس.
- ماده ۴- در مواردی که دستگاه اجرایی، تصویب مقررہ‌ای را به مراجع ذی‌صلاح پیشنهاد می‌نماید مکلف است پیشنهاد خود به همراه اطلاعاتی از قبیل اسناد پشتیبان، قوانین و مقررات مرتبط، آثار وضع مصوبه جدید بر مقررات پیشین، نظرات دریافتی از تشکل‌های اقتصادی ذی‌ربط و گزارش توجیهی پذیرش یا رد آن‌ها را در قالب جدول مقایسه‌ای متضمن متن فعلی مقررہ (در صورت وجود)، متن پیشنهادی و نظرات واصله در خصوص هر یک از احکام پیشنهادی به نحوی که وضع یا اصلاح هر یک از احکام و دلایل توجیهی آن‌ها مشخص باشد به مراجع تصمیم‌گیرنده ارسال نماید. مراجع اخیر مشمول ماده (۳۰) قانون، مکلفند یک هفته قبل از صدور، پیش‌نویس مذکور را علاوه بر تارنمای خود در پایگاه اطلاع‌رسانی منتشر و به اطلاع عموم برسانند تا فرصت لازم برای دریافت نظرات عموم و تشکل‌ها (جمع‌سپاری) در تدوین مقررات فراهم شود.
- ماده ۵- دستگاه اجرایی واضع مقررہ مکلف است ضمن رعایت ساختار متعارف مقررات (مشمول بر تاریخ تصویب، مرجع تصویب، شماره و تاریخ ابلاغ)، تاریخ لازم‌الاجراء شدن مقررہ را با لحاظ موارد زیر در پیش‌نویس تعیین نماید:

- ۱- مقرراتی که علاوه بر دستگاه اجرایی و کارکنان آنان، برای سایر اشخاص حق یا تکلیف ایجاد می‌نماید، (۱۵) روز پس از انتشار در پایگاه کسب و کار، لازم الاجراء است؛ مگر این که مقرره مشمول بندهای (۲) و (۳) این ماده بوده و یا در خود مقرره، با رعایت بند (۴) مهلت یا ترتیب خاص دیگری ذکر شده باشد.
- ۲- در مواردی که اجرای مقرره بنا به ملاحظات اقتصادی از جمله ایجاد امنیت سرمایه‌گذاری، اقتضای اعطای مهلتی بیش از (۱۵) روز را دارد، دستگاه اجرایی مکلف است با رعایت جدول پیوست آیین‌نامه ماده (۲۴) قانون، مهلت بیشتری را برای لازم‌الاجراء شدن مقرره در نظر گرفته و تاریخ اجرایی شدن مقرره را صراحتاً در متن آن درج نماید. در صورتی که اجرای فوری مقرره مشمول جدول پیوست آیین‌نامه یادشده، مساعد به حال محیط کسب و کار بوده و مغایر با ایمنی یا سلامت مردم نباشد، اجرای مقرره به محض انتشار در پایگاه کسب و کار، با تشخیص بالاترین مقام دستگاه اجرایی بلامانع است.
- ۳- چنانچه در قوانین، مدت دیگری برای لازم‌الاجراء شدن مقررات لحاظ شده باشد، همان مدت ملاک عمل خواهد بود.
- ۴- دستگاه اجرایی نمی‌تواند اجرایی شدن احکامی از مقرره را که موجب تکلیف برای شهروندان است و یا حقی از آن‌ها زایل می‌نماید را به تاریخی پیش از انتشار مقرره در پایگاه کسب و کار تسری دهد. رعایت حقوق مکتسبه شهروندان در هر حال، الزامی است.
- ۵- در محاسبه مدت زمان لازم‌الاجراء شدن مقرره، روز انتشار در پایگاه کسب و کار، جزء مدت محسوب نشده و هر ماه سی روز است.
- ۶- ثبت و انتشار مقرره در پایگاه کسب و کار با رعایت آیین‌نامه‌های اجرایی مواد (۲۴) و (۳۰) قانون، شیوه‌نامه ورود اطلاعات (موضوع ماده ۴ آیین‌نامه ماده ۳۰) و این دستورالعمل صورت می‌گیرد.
- ۷- دستگاه‌های اجرایی مکلفند گزارش اجرای آیین‌نامه‌های اجرایی مواد (۲۴) و (۳۰) قانون و این دستورالعمل را در پایان هر سال برای معاونت حقوقی ریاست جمهوری جهت انعکاس به هیأت وزیران ارسال نمایند.
- ۸- نحوه پیشنهاد و تدوین مصوبات هیأت وزیران، تابع راهنماهای دفتر هیأت دولت موضوع تبصره ۲ ماده ۲۲ (الحاقی ۱۴۰۲/۳/۲۴) آیین‌نامه داخلی هیأت دولت است. در موارد سکوت راهنماهای مذکور، این دستورالعمل اعمال می‌گردد.
- ۹- پیش‌نویس این دستورالعمل در ۱۴۰۳/۱/۱۵ در پایگاه اطلاع‌رسانی بارگزاری و متعاقباً در تاریخ ۱۴۰۳/۱/۳۰ در (۹) ماده به تصویب معاون حقوقی رئیس جمهور رسیده و پس از انتشار آن در پایگاه کسب و کار، از تاریخ ۱۴۰۳/۰۴/۰۱ برای دستگاه‌های اجرایی لازم‌الاجراء است.

محمد دهقان